

UUDISMAA.

SISU:

Tallinna koolidevahelise kirjandusringi
album — S. S.

Üleskutse õpilastele.

Milleks seda tarvis — Võhik.

Boy-scoutide liikumisest Tallinnas —
O. N.

Vastuväited vegetarianismile. — A. Le-
notammi.

Kroonika.

Kirjavastused.

TARTUS.

II AASTAKÄIK. — MCMXX.

Eesti koolinoorsoo ajakiri

„Uudismaa“

Ilmub ühe trüki poogna suuruses 2 korda kuus (välja arvatud suvekuud: juuni, juuli, august, september) **Eesti Koolinoorsoo Keskliidu väljaandel**. Sisuks artiklid noorsooliikumise, kooli, kultuuri, kasvatuse, karskuse ja teiste noorsoosse puutuvate küsimuste üle, arvustused, järjekindlad ülevaated ajakirjandusest, kirjandusest, teatrist ja muust kunstist, ülevaated koolidest ja noorsoo organisatsioonide tegevusest, teated noorsooliikumise kohta väljamail (ajakirjade ja erakirjasaatjate kaudu) j.n.e., katsudes ülepea kõigiti meie noorsoo kultuuriliseks progressiks kaasa mõjuda.

Kaastöolisteks pääle ärksamate ja arenenumate õpilaste mitmed õpetajad ja teiste põhjamaade noorsootegelased.

Iga õpilase ja õpetaja kohus on lugeda „Uudismaad“, kui esimest ja ainukest sarnast koolinoorsoo ajakirja Eestis.

Et „Uudismaa“ noorsoo hulgas laialt loetav, siis on kuulustel temas suur mõju. Ajalehed, ajakirjad, raamatukauplused ja kirjastusärid! Just teie peate seda võimalust kasutama, sest noored on teie suurimad sõbrad. Ka noorsoo organisatsioonid pidagu seda silmas. (Kuulutusi võtavad pääle Toimetuse ja Talituse ka Koolinoorsoo Liitude Keskjuhatused vastu). **Kuulutuste hind:** 1 lhk. — 150 m.; $\frac{1}{2}$ lhk. — 75 m.; $\frac{1}{4}$ lhk. — 40 m.; $\frac{1}{8}$ lhk. — 20 marka.

Kaastöid võetakse kõlgilt vastu. Artiklite eest makstakse 30—50 penni reahonoraari.

Toimetuse kõnetunnid igal teisipäeval ja reedel kl. $\frac{1}{2}2$ — $\frac{1}{2}3$.

Talituse kõnetunnid igal kolmapäeval ja laupäeval kl. $\frac{1}{2}2$ — $\frac{1}{2}3$.

Toimetuse ja Talituse adress: Tartu, Rüa tän. 2. „Uudismaa.“
toim.

Tallinna koolidevahelise kirjandusringi album) ^{1,2}

Lihtne kaustik, väliselt liigagi lihtne. Tundub, et pole sugugi erilisel hoolt kantud selle kunstilise külje eest, kuid see oleks siiski soovitatav olnd õppurkonna albumite kiidu-väärilisena traditsioonina.

Kaustiku sisu näitab suurt vaimusugulust Sõoti ja Haava luulega. Ainult mõningain luuletusin tundub uusi elemente. Imelikuna paistub, nüüd, kus noorsugu üleelend «Siuru» aja-järgu, «Uudismaa» krahhi, kus on olnd äärmiselt pinevil kihutet uue järele, parema lootusen, käib veel Tallinn rahulikult Haava ja Sõoti radu, vaikselt ja uniselt, kui tiiki sulet yesi. Võib Võib olla, see kiituseks neile, võib olla, see hää nii, võib olla?

Kuid nüüd mõned üksikmärkused autorite kohta.

Kahtlemata domineerib H a n n e s L o i m, kellelt kõige rohkem luuletusi avaldet (seepärast vistetteotsagi säet); vähe-malt „Tuleb elu“ oleks pidand ta luuletusi rea lõppu paigu-tama. Too luuletus kaotab igusuguse lootuse järgneva pääle.

Milleks sarnane paatos:

Võideldes nooruse kuumaval rinnal
Kodumaa lootuses elaval pinnal
Tuleb elu.

Nii on juba ammu kirjutet, peaaegu samul sõnul. See küll „elulisem reaalsus“, kuid ei maksaks ikkagi tüütuseni minna kümnekordse kordamise läbi.

Käänaten järgmise lehekülje — milline üllatus!

„Kevadhelinad“. Loen:

Kuhu luigle liuglenessa,
Kuhu kannike kadosi
Keväd kaunis ja kodona
Taevas kirgas ja sinine.

1) Šapirografeerit, dateerit.

2) Autori kirjaviis muutmata. Toimetus.

See esimene kord, kus mul juhus lugeda noorsoo kirjandusen rahvalaulu vormin käsiteld luuletust. See huvitav, kiiduväärt. Kahjuks kohtuvad mõned vead ja segasused, ka on üksikud laused lainat rahvalaulest, näit. :

Sinilillede seässa,
Pääsuisilmade pärjassa,
Valgolillede vahella.

Üleni kannatab Hannes Loimi luule segasuse all ; see-pärast ehk tunduvadki ta luuletused tehtuina, kistuina, nagu :

Ent aga kutsub . . . Pühatule läike
See nukra heidab hõrna leina kaske
Nii õnneunelm haihtub! — hahkjäs maske (kas mitte maski)
Seal loorib taeva — elu maine väike.

või

Siis suigutelles ööde võikad aimud
Mu ihaldused hõrnuks ilo viisis —
Küll unustaksin valju elu proosi (proosa !)

Tehniliselt on Hannes Loimi luuletused parimad siin kaustikun.

Järgneb V a i d v a J u h a n piki pühendusiga «Beatricele» ja «Astartele». Vaidva Juhani luuletused jätvavad raskepärase kuiva mulje. Muide, pole noide kohta midagi öelda. ainult kehva võitu on väike luuletus „Ju tõuseb virveke“.

Ju tõuseb virveke
järve voolt,
tad sünnitab tuuleke
Munamäe poolt.
Siin kallas on järske (miks mitte järsk ?)
ja vaikne vesi ;
ei liiguta värsket
tuul loakesi.

Halvasti mõjuvad lõpud ke, jätab ka tehniliselt palju soovi. Meeldivaim vast S õ d u r i «surnud» — siin on midagi omast. Tuli tunne, lugeden toda väikest katkendit, et oleme surnud eladen, ollen põrkund vastu müüri, kust pole pääsu edesi.

Sõdur seisab sügisilma madala päikse kiirten, kaugel kodunt, liinil. Tuule mühinast kostub kella helin, kuulaja tunneb kauge koduküla kella helina. Teel liigub must surnurong kalmistulle. Sammuvad vaikivad inimesed, mustad kotid ülepää visat. Jõul kisub sõdurit kaasa too rong, ja korraga — — „tabasin lindi, millelt musta tähtedega lugesin oma nime“ — — On küllalt hästi suudet edesi anda tollen lühikesen katkenden meeololu õudus ja mahajäetus.

Edesi. „Talv aias“. Puudub ülal autori nimi; vist eelmiselt autorilt, sõdurilt? Kui tõesti mainit autorilt, siis kahetsen, et ta nii ettevaatamatult avaldand tolle luuletuse. «Talv aias» autor ei tunne üleni värsitehnikat — luuletus konarline, nii et raske lugeda.

Järgnev N a a n i tiitlita laul — pühendet igatsetavalle, läinule. Luuletus tundub Haavalikuna:

Ma loodan kaugel, kaugel leida.

Mu õnn jääb siia sinuga

Ja valu valu vaikne minuga.

Ma nutan teel, sa pisar peida.

Ah, kahju Naanist, et peab ta olema nii sentimentaalset kurb ja nutab:

Ma kaon. Miks segan sinu õnne.

Kuis sureks sinu jalge ees.

Miks kirjutada suremisest teise jalge een, kui:

ees teesid veel suuri ja palju,

ees hõljuvad unistet veed...

„Talisel päeval“ — kulund, lonkab.

„Merele“ — lähen tollest vaikiden mööda, — mitte midagi ütlev ülistus merele.

Viimane autor V o l d. L o o.

Vold. Loo luuletused ehk sisaldavad kõige enam uut elementi. Siin tundub isegi vähe Visnapuu mõju. Näituseks luuletusen «Peske end».

Peske end! — Peske end roojusist!

Peske puhtaks end inimud, inimeste lapsed.

Kuid see mõju pole siiski nii suur, et ta teravalt tunduks.

Nii palju lühidalt ülevaadaten. Võib olla oleks kõige parem arvustus tolele kaustikulle vaikimine olnd, kuid arvan, ei tee viga, kui uut albumit laialiseman ringkonnann teatakse.

S. S.

Üleskutse õpilastele¹⁾.

Uus valitsus pöörab teie, iseäranis vanemate õpilaste poole, et teatada, mis ta koolile ja noorsoole soovib ja mida ta teilt loodab.

Tuhanded on koolist ilusas vaimustuses tormanud sõtta, oma noort elu isamaale pühendades. Tänuhulka mälestame seda noorsoo

¹⁾ Avaldame „Kasvatuse“ järele Saksa Haridusministri Konrad Haenisch üleskutsed 27. novembrist 1918. a. õpilastele ja Baieri koolivalitsuse ringkirja õpilaste omavalitsuse asjus koolides, mis mellegi küllalt ajakohane ja tähtis.

ohvrimeelsuse puhangut, sügavalt liigutatud ohvritest, mida sõda noorte ridadest nõudnud. Noortega, kes oma truudust verega kinnitanud, ei või meie kui alaealistega ja valmimata massiga ümber käia. Ka teie, noorsugu ja kool, peate osa võtma meie rahva enesemääramisest ja uuest vabadusest. Ja meie loodame, et see, mis endise korra all nälgis, põdes, nüüd terveneb ja õitsma lööb.

Et noorsoo uinuvate ja vangistatud jõudude vabastamiseks algust teha, temale esimest võimalust anda sügavama tõelikkusega ja oma vastutusega tema enese elu arendamises kaasa töötada, ja et näidata sihti, milles meie avalik kasvatustöö seisab, määrame:

Igas keskkoolis peab aasta lõpuni pidama ühe koosoleku, milles osa võtavad kõik õpetajad ja õpilased viiendast klassist peale. Koosolek valib salajasel hääletamisel ühe õpetaja juhatajaks. See loeb käesoleva üleskütse õpilastele ette ja võtab küsimuse harutamisele, kas järgnevaid uusi korraldusi kooli soovitakse. Vabale läbirääkimisele järgneb salajane hääletamine korralduste poolt või vastu. Otsustab lihtne häälteenus. Ei võeta korraldusi vastu, siis peab kõige varemalt kuu jooksul uus koosolek kokku kutsutama, kui seda vähemalt 30 õpilast ehk 5 õpetajat nõuavad. Koosolek peab protokolleeritama.

Uued korraldused on: „koolikogukond“ ja õpilaste nõukogud.

Nende kohta käivad järgmised määrused:

1) igas keskkoolis peetakse iga kahe nädala jooksul õpekavas äratähendatud tunnil „koolikogukonna“ koosolek, kus õpetajad ja õpilased täiesti vabalt harutavad kooliellu puutuvaid küsimusi. Salajase hääletamisega valivad õppurid ühe õpetaja koosoleku juhatajaks. Koolijuhataja, õpetajad ja kõik õpilased viiendast klassist peale peavad „koolikogukonna“ koosolekust osa võtma. Koosolek võib oma soove ja arvamiisi otsuste kujul väljendada, määravat ehk seadustandvat õigust tal veel ei ole. Oma kodukorra loob ta iseseisvalt; harutused ja otsused protokolleeritakse.

2) Koolikogukond valib õppurite hulgast õppurite nõukogu, kes alati õpilaste huvisid kaitseb ning ühiselt koolijuhatuslega ja õpetajatega koolikorra eest hoolt kannab. Õppurite nõukogu töö järel õigus otsuse kujul koolikorra selle kogukonnale kinnitusele.

3) Kogukonnal on veerandaastase töö järel õigus otsuse kujul koolikorra uuenduste kohta ettepanekuid teha haridusministeeriumile ning valitsust paluda noorsoo uute ülesannete selgitamiseks usaldusmeest saata.

Õpilased võivad vabalt maksvate seaduste raamides asutada seltse, kus poliitikaga tegemist ei tehta, näit.: turistide, spordi, kirjanduse, teaduse jne. seltse.

Õppurid võivad luua ka koolidevahelisi ühendusi.

Koolikord ei piira õpilaste riigikodaniku õigusi. Meie teeme õppuritele kohuseks, et nad ajatõsiduse kohaselt vananenud üliõpilaste seltsielu väärnähtusest — alkoholismist — keelduksid.

Meie loodame, et noorsugu uut vabadust pahatahtlikult madalate himude vabastamiseks ei tarvita, iseäranis aga oleks see ideaalsele noorsoole kõlbmata, vabadust tarvitada kättemaksmiseks endiste kannatuste eest. Meie ootame noorsoolt, kes teadvusega meie rahva raskemaid aegu on üle elanud, kes on näinud tuhandeid oma seltsimeestest ohvrina langevat, ja kes nüüd osa võtab rahva ärkamisest, et tema ka aru saab silmapilgu ajaloolisest tõsidusest ja suurest vastutusest, mis tema peal lasub. Meie ei nõua, et teie poliitilises pöörangus ja uue korra loomises teatud seisukohale asuksite. Ja kui katsutakse teie uuele vabadusele vastu töötada, siis usaldame täiesti õigusevõimu ja oleme kindlad, et noorsoo terve ja kõikumata meel sündmuste äramääramisteks õige seisukoha leiab. Meie ei taha politiseerivat noorust, meie tahame, et ta elaks vabalt ja rõõmsalt, aga lapsikul üleannetusel ja tühjal mõtteahtrusel ei tohi enam kohta olla. Meie loodame, et kooli- ja seltskonna-elu uuendamine teis äratav vastutustunde rahva tuleviku vastu ja et teid täidab rõõmus tung sisemiselt uuendada kooli ja noorsugu. Tõusku uus seltsimeheline vahekord teie ja õpetajate vahel, olgu kooliõhk puhastatud surnud allaheitmise, kahtlustuse ja vale väimust. Kõik rahva jõud peavad tööle asuma, et temale hirmsast kokkulangemisest uut ilusamat elu võimaldada. Ka noorsoo elus ja töös olgu meie aja käsk: väsimata töö ja vali kohusetäitmine.

Meie lubame noortsugu vabastada kõigest üleliigsest ja kahjulikust survest, ning talle võimaldada areneda uue aja nõuete ja inimsoo igaveste väärtuste sihis ja loodame, et noorsugu kaasa aitab meie ühiskonna ülesehitamiseks ja meie kultuuri uuestisündimiseks.

* * *

Õpilaste nõukogude ja õpilaste koosolekute korraldamisekt.

(Baieri koolivalitsuse ringkiri.)

Keskkoollides tulevad kohe korraldada õpilaste nõukogud. Siinjuures maksavad kuni edaspidiseni järgmised vaatepunktid:

1) Nõukogude liikmed valitakse iga aasta õpilaste poolt salajasel hääletamisel. Kui tarvidus nõuab, annab klassijuhataja selleks juhatust, ilma et ennast isikuküsimusse segaks.

2) Üheksaklassilises asutuses valivad: VI klass — 1 liikme, VII kl. — 2, VIII kl. ja IX kl. à 3 liiget; 6-kl. asutuses: V kl. — 2 liiget, VI kl. 3 liiget.

3) Õpilaste nõukogu valib salajasel hääletamisel enese seast: esimehe ja esimehe asetäitja. Esimees ja tema asetäitja tulevad valida õpeasutuse kõige vanema klassi õpilaste seast.

4) Õpilaste nõukogu on õpilaste alaline edustus ja temal on õigus asutuse juhatuse määratud ruumis koosolekuid pidada. Õpilaste

nõukogu koosolekuid peab kirjataoimetaja protokolleerima. Ärakiri protokollist antakse koolijuhatusesele.

5) Õpilaste nõukogul on õigus enesele ise kodukorda luua, põhjendatud palveid, soove ja kaebtusi üksikute õpilaste ehk üleüldise kogu nimel asutuse juhatusesele anda, koolipidude, jalutuskäikude jne. ettevalmistustest osa võtta ja asutada õpilaste ühinguid kehalise ja vaimlise arenemise edendamiseks (mängu-, jalutus-, muusika-, lugemise- ja läbirääkimise- jt. ühingud, klubid jne.).

6) Õpilaste nõukogu peab kõigi juure, mis ta ette võtab, taktiga, tarkuse ja kannatusega asuma. Tema iseäralisteks kohusteks kuulub asutuse head kuulsust väljaspool alal hoida, head korda sees- ja väljaspool kooli edendada ja seltsimeheliselt oma mõju abil kaasõpilastele kasuks olla.

Vormilisi kaebtusi, mille tagajärjel kaasõpilast võidakas karistada, ei peaks mitte olema.

7) Igal koolil on õpetajate — usaldusnõukogu, mis koos seisab asutuse juhatajast ja kahest õpetajast, keda õpilaste-nõukogu palub üheks aastaks eelpool nimetatud ametit enese peale võtta. Suurtes asutustes võib usaldus nõukogus ka üle kahe õpetaja olla.

Usaldusnõukogu otsustab õpilastenõukogu soove, ettepanekuid ja kaebtusi. Tähtsates küsimustes peab ta tervelt õpetajatekogult heaksarvamist küsima.

8) Asutustele soovitatakse tungivalt õpilaste koosolekuid mitte ainult lubada, vaid ka edendada.

On õpilaste arv koosoleku jaoks liig suur, siis peab õpilasi vanaduse järele rühmadesse koondama.

Õpilaste koosoleku kokkukutsumine ja juhatamine on esiti õpetajate usaldusnõukogu hooleks. Pärastpoole võib seda ka õpilaste nõukogu esimees oma peale võtta. Õpetajad peaksid neist koosolekuist osa võtma.

Õpilaste koosoleku protokoll antakse asutuse juhatusesele ja tema kaudu usaldusnõukogule.

Õpilaste koosolekul on eesmärgiks õpetajate ja õpilaste vahel vaba ja avalikku läbirääkimist koolielu üle võimaldada.

9) Iga kool korraldab oma koosolekuid ise. Võõraste õpilastenõukogude vahelesegemine on lubamata.

10) Need määrused on ajutised.

Õpilaste nõukogudel on võimalus parandusi ette panna. Kui ettepanekud õpetajate nõukogu heakskiitmisel ministeeriumi poolt vastu võetakse, siis on uuendus koolis järgmisest õpeaastast algades maksimaks tunnistanud.

Õpetajad ja õpilased! Ilmasõda lõppes revolutsiooniga! Suured, siinamaale tarvitamata rahvajõud on selle läbi vabanenud. Nad töötavad rõõmuga kaasa meie rahva vaimlise ja majanduslise kultuuri ülesehitamiseks.

Ka noorsoos on vabanenud kütkestatud jõud. Militarismi valitsev vaim on tänini õpilaste omavalitsuse mõtte maha surunud. See peab teiseks saama. Pearne viimaks ometi kodu leidma endi koolides. Raske on võitlus uue ja vana vahel. Nii mõnigi sekeldus juhtub, mõnigi pettumus tuleb. Aga uus võidab.

Mina usaldan meie noorsugu. Ta peab mõõtu oma soovides; sest ilma enesekasvatusega ei ole omavalitsust. Ta laseb külvatud seemet pikkamisi juurduda ja kasvada. Väsimata töö ja vali kohuse-täitmine on aja käsk ka nooresoole.

Mina usaldan ka õpetajaid. Mõnelegi ei meeldi vast uuendus. Peavad endid taltsutama. Sest õpetajail on see suur ülesanne — inimsoo teenistuses seista ja uuele ajajärgule uut inimsugu kasvatada.

Õpilaste nõukogude korraldamine on Baieri õpetajakonna, pedagoogilise väärtuse katsumine. See näitab, kas õpetajakond suudab luua ülemuse vahekorra asemele seltsimeheliku vahekorra noorsooga.

Ma soovin, loodan ja usun seda. (Järgneb.)

Eestistanud H. R.

Milleks seda tarvis ?

Kes ei mäletaks seda äärmist pahameelt ja rahulolematust, mis tekitasid tsaarivalitsuse ajal eksamid koolides, andes tihti isegi enesetapmiseks põhjust, nagu sellekohane statistika näitab. Loomulik siis ka, et nende ärakaotamine esimene samm kooli demokratiseerumisel oli. Õpetaja peab oma õpilast tundma — see on kasvatusteaduse põhinõue, tundma niivõrd hästi, et ta ilma igasuguste erakorraliste järelekatsumisteta (eksamiteta) otsustada võib, kas see ehk teine õpilane on talve keskel küllalt rahuloldavalt töötanud, et teda järgmisse klassi edasi viia, või mitte. Ehk olgu siis erand nende kohta, kes liiga palju puudunud ja keda õpetajal loomulikult võimata ligemalt tunda. Ja sellelt seisukohalt tulebki igasugused eksamid hukka mõista, lubamatuks tunnistada. Õtse vastupidist näeme aga ühes Tartu keskkoolis. Mõni õpetaja ei tunne isegi näo järele oma õpilasi, kes küll kogu talve tema all üsna korralikult õppinud, kõnelemata nende vaimliste püüete ja võimete tundmisest. Loomulik, et niisugused „pedagoogid“ kooliaasta lõpul, kui vaja õpilase edasijõudmise üle otsusi teha, täbarasse seisukorda satuvad. Ei aita taskuraamatud (kuhu iga tund paljutähendavaid numbrid maalitakse) ega klassi päevaraamatud, vaid otsitakse väljapääsu e k s a m i t e s.

Kuid unustatakse ära, et niisuguste eksamite määramisega endi armetuse ja saamatuse tunnistusele alla kirjutatakse! Seda enam, kui seda sammu põhjendada katsutakse klassi päevaraamatute kadumaminekuga, neis klasses, kus eksamid määrati¹⁾, nagu sisaldaksid need päevaraamatud Issand teab kui tähtsaid teateid õpilase edasijõudmise kohta. Ja kui õpilased ligemat seletust päriivad, miks eksamid ainult üksikuile klassidele, ja mitte kogu koolile, määrati, siis vastab kooliõpetaja paljutähendava muigega: „Kas pean ma teile siis kõik peesused ära seletama!“ Nii, nii. Talitage aga päälegi, õpilastele ärge aga sellest sõnagi lausuge. Kui aga pärast õpilaste ja õpetajate vahekorra rääkima tulete, siis ärge seda ära unustage...

Kuivõrd niisugused sammud pedagoogiliselt põhjendatud ja õigustatud, sellest ma ei räägi, olles niisuguseis „suuris asjus“

Võhik.

Boy-scoutide liikumisest Tallinnas.

Kõige elavam tegevust ja liikumist näitavad üles Tallinnas küll boy-scoutid ja herl-scoutid. Kevadel, koolitöö lõpu poole on ilusa ilmade tõttu ühingutes ja ringides enam-vähem tööseisakut märgata. Huvi vaimlise töö vastu on jahtunud. Koosolekute pidamine on kas täiesti katkenud või peetakse veel mõningat silmanähtavalt kokkusulanud liikmete arvuga (üle 15 ei ole kunagi koos). Raamatukogu lugemislauad on mittetarvitajate tõttu sulatud.

Kõik noorus on valgunud vabasse loodusse, just kui peaks see nii olema. Erandiks peab nimetama scoutisid. Kevade tulekul ilmusid nagu maa seest sajad noored scoutid näeratavate, lõbusate nägudega, kepid käes, kirjuis scoutide ülikonnis, olgugi puudulikult, olgugi et küllalt küps ei ole teadmine, mis õieti scoutismi ülesanded on. Kuid see ei riku asja. Olles kindlas teadmises, mina olen nüüd scout, kannan scouti mündrit, olen aumees, tahan tublicks ja isamaale kasulikuks kodanikuks saada — see on ühine tunne, mis asub nende noorte rinnus. Ja mis võib üks noor 10—15-a. rohkem ja paremat veel igatseda? Scoutide liikumine on meil Eestis alles noor, sellepärast mitte küllalt veel tuttav. Kuid tema kasulikkuse juures ei saa kahelda, pruugib ainult lähemalt tutvuneda scoutide liikumisega väljamaal (Inglismaal,

1) Eksamit ei määratud mitte kõigis klasses, vaid ainult kolmes, kus klassi päevaraamatud kaduma läksid.

Ameerikas, Prantsusemaal), kus see juba ammust ajast tuttav ideaalse noorsoo kasvatuse süsteemina, mis hiilgavaid tagajärgi annud. Mõnel maal, nii näit. Saksamaal, on katsutud scoutismi olude kohaselt ära kasutada, seega on siis tema loomulikkudest põhimõtetest, mis Inglise kindral Baden Powelli poolt üles seatud, kõrvale mindud. Nii oli Saksamaal enne ilmasõda suurem osa organisatsioone (Die Pfadfinder) kange mililaristliku mõju all, olid moodustatud hariliku sõjaväe-korra järele ja täitsid osalt sõjalisi ülesandeid.

Muidugi ei vastanud see noorsoo demokraatlikule kasvatusele. Kuid maades, näit. Ameerikas, Inglismaal, Prantsusmaal, Rootsis, Daanis ja mujal, seisab ta selle poolest täielikult oma ülesande kõrgusel. Meil on püütud sama alust luua, s. o. pearõhku panna nimelt noorsoo vaimlise ja füüsilise vaba arenemise peale. Et küll distsipliin kõva, ei tohi ta mitte mingisugust militaristlikku mõju avaldada. Mõistetav on, et noorte scoutide (10—15 a) vaimline tasapind veel nõrk, sellepärast on ka rohkem rõhku pandud iseäranis tervist karastavate harjutuste ja mängude peale. Tegevuskavas on isegi ette nähtud järjekindel laagrielu vabas õhus, sagedad jalutuskäigud jne. Kõige selle juures peab juhatus olema arusaadavalt kindlates ja asjatundlikkudes kätes. Tallinnas tekkisid juba paari aasta eest mitme kooli juures üksikud rühmad, kellele eluead mitte pikad ei olnud just sellepärast, et puudusid asjatundjad juhatajad ja aineeline toetus.

Nüüd on nähtavasti mõlemist üle saadud, on isegi kaudu kogu isikuid kogunud, kes asjaga enam-vähem tuttavad ja igapidi kaasa aitavad. Teiselt poolt lubab riik varustust ja muud ainelist toetust. Viimane omakord meelitab määratul hulgal noori, kes loodavad pea uutes ülikonnis uulitsal kõndida. Nii on kohalikus scoutide maleva staabis registreeritud senini juba 1000 scouti (nende hulgas ka herl-scoutid). Scoutid jagunevad salkadesse, igas salgas 6—10 scouti. Igal salgal on oma juht. 3—4 salka moodustavad rühma, igas rühmas on vanem. Rühmad kokku moodustavad maleva. Maleval on oma staab, päalik, lipp jne.

Peaaegu igal ajal näed uulitsal kõndimas scouti, küll üksikult, küll salgaviisi, platsi peal harjutustel jne. See on tõendus, et midagi tõsisemat on olemas. Sellepärast scoutismi tähtsust meie noorsoo kasvatamises silmas pidades on viimane aeg scoutide organiseerimise tööle asuda, kus seda senini tehtud pole. Kõik tulgu selleks tööle appi, kellel kallis meie tulevane riigi ja rahva saatuse, teadmises, et noorte päralt on tulevik.

O. N.

Vastuväited vegetarianismile.

Paaril korral on vegetarianistid endi idee propageerimiseks juba „Uudismaa“ ruumi tarvitanud, nüüd ärgu keelatagu seda ka mõneks vastuväiteks.

Esiteks olgu tähendatud, et ekslik on ära segada loomakaitset ja vegetarianismi, nagu kipub seda tegema R. Ode. Loomakaitse — loomadega kultuurilist, inimlikku ümberkäimist nõudev, on iseenesest üsna sümpaatlik ja meie oludes tõepoolest tarvilik idee, kuid vegetariaansuse (taimetoitluse) juures võime vaielda.

Resümeeerin konkreedilt omad vastuväited:

1) Inimene on liig materiaalne olevus selleks, et elada ainult ideist, kui ilusad need ka poleks, vaid tarvitab ka „kehakinnitust“, millisena meie oludes paratamatult suurel määral esineb lihatoit. Ja mida põhja poole, seda enam. Näit. eskimo olemasolu pole ilma rasvata ja loomanahast ihukatteta üleni mõeldav.

2) Ilu seisukohalt välja minnes pole mingit põhjust loomile taimede ees enam õigust anda, kuna nad just viimaste ilu tihti hävitavad. Monistliku ilmavaate alusel olles ei saa ka muis suhteis loomariiki eesõigustada, kuna nad mõlemad esinevad Kosmose üheväärsetena osadena.

3) Inimesele vaenulikke loome hävitamata pole ta olemasolu võimalik.

4) Inimese veeteerumisega ei kaoks elu hävitamine kaugeltki veel mitte, vaid ainult osa sellest, kuna loomad üksteise hävitamist ometi jätkaksid.

A. Lenotammi.

Kroonika.

Tartu „Noorte pühad“ 29. ja 30. mail 1920.

Sillerdav, naeratlev kevadpäike ning tabamatud häältevirvendused värisemas õhu sinerduses — nii algasid väliselt Tartu „Noorte pühad“. Esimesed sarnased tervel maal, ning eriti esimesed Tartus: teisis linnus järgnevad kõigis hiljemine. Oli ju noori küllastajaid mitmest linnast

sõitnud, kellede arv kokku üle mitmesaja ulatas, ning omi noori oli lootus näha suuremal hulgal liikumas, rökkamas rõõmust, tegemas enesele tõsist võidupüha — kuid pettumus, aeg juba niisugune, et millelegi nii kahel käel vastu ei minda, või õigemini ei suudeta minna. Kõiki püütakse nagu hoida nii keskpäraseks, et miski ei üllataks, erineks kudadgi. Sarnane nähtus ka „Noorte pühil“, esimesel päeval eriti oli noori vähesel arvul, tuimalt osa võtmas näha, ning needki nagu mingisuguse kohusetunde pärast liikumas. Vanemailt võis kuulda sageli isegi iroonilisi tähendusi üksikute korralduste kohta. Oodetakse või jäädakse rahule vist mingi triumfaalsega, nagu ajast ülekargamisega, mis aga noortegi juures võimalik pole. Teisis mais, kus sarnased pidustused igaaastased nähtused, kus nende korraldustes juba teataval määral traditsioonid, sääl võidakse muidugi esineda nagu mängides, värskemalt, ilusamalt. Meil aga, kus tänavu aastased õieti rajamise, põhjapanemise eksemplaarid on, peaks sellelt seisukohalt neid ka võtma. Kui silmaspidada ka praegust üleüldist kõhna ajajärku, ajaraskusi, mis ka õppurkonna peal lasuvad ning millest küllalt räägitud, plus veel eksamite epoo peaaegu igas koolis, siis on sellega seletatav paljugi. Kuid alus on pandud ning see on ka suur samm edasi.

„Noorte pühade“ esimesena ja avamisnumbrina oleks õpilaste-käsitöö näitus, kus joonistused, papitööd ja tütarlaste käsitööd olid esitatud. Väljapandud tööde hulgas oli enamus nooremate õpilaste omi, kuna vanemaist klassist vähem oli. Mõnest koolist ei olnud töid väljapanemiseks üleüldse lubatud. Näitus oli korraldatud kaunis valimatult, ning valik oli vist meelega kõrvale jäetud ja välja pandud kõik tööd, mis kuskilt saadatud. Kahtlemata on meil koolinoorsoo seas paremaid, andekamaid joonistajaid rohkem, kui näituse järgi ettekujutus võis saada. Näituse avas sellekohase toimkonna juhataja lühikese kõnega, kus osutas, et näitus küll midagi hiilgavat ei suuda pakkuda, kuid siiski võiks üldjoontes kajastada seda ala.

Punase niidina löi kõigest pidustuste eeskavast sport läbi. Mõlemil päivil mängis ta valdavat osa. Esimesel päeval olid kerge spordi eelvõistlused ning jalapalli võistlus Tallinna ja Tartu vahel, mis kogu päeva huvitavamaks palaks kujunes. Esinemisnumbrid näitasid, et spordi harrastused õppurkonnas kaunis laialised ja et mõndigi tagajärgi saavutatud. Niipalju kui ühe koosmängu järgi otsustada võib, on tallinlased ja tartlased oma ette peaaegu ühesuguste tagajärgedega töötanud, kuigi esimesed näitasid vahel rohkem vilumust, osavust, siis tasusid viimased seda rohkem kärmuse ja vilkusega. Kõigest oli näha, et meil kaunis tõsiseid dilettante on, kes ka ju midagi suutnud teha.

Vahe peal ekskurseeriti võõrastega Tartu vaatamisväärsesse kohtisse, nagu botaanika aeda, ülikooli raamatukokku j. m.

Lõunavaheajale järgnes pidu „Vanemuises“, kus segaeskaavas laulud, võimlemine ja näidendid olid. Et pidu päeva ajal oli, siis ei olnud see kuigi soovitav. Ta häaks kordaminekuks, ning vahelesegajaks tuli ka juhuslik tulekahju linnas, mis valgustuse mõneks tunniks

katkendas. Osavõtmise oleks võinud palju elavam olla, võib olla, et seda segas küll peo ebakohane aeg!

Teine pidustuste päev algas noorte rongikäiguga muusika saatel läbi linna spordiplatsile. Osa võtsid sportlased, koolid, õppurühingud ja külalised. Vaadates neid äärmiselt kirju kokkusäädega lippega ehitud ridu, neid noori nõtkeid olendid, elavate iluatega, lõi siiski veidi tuska rinda — miks mitte efektilisem noorte hulga poolest, sest rongikäigus olid vast pooled õppureist, ning päältvaatajate näod kõnelesid nagu tardunult mittehääkskiitmisest. Peatati Suurel Turul T. E. Koolin. Liidu maja ees, kus balkonilt kõnesid peeti. Muu seas tervitas Soome Koolin. Liidu esitaja Eesti noortsugu esimese „Noorte püha“ puhul, soovides edu ilusale algusele. Soojalt tervitas ka Ameerika esitaja... olles üllatunud ja rõõmus, nähes nii suurt hulka noori liikumas korras ja distsipliinis. Rõõmustas, et noored sporti edendavad, milles maa tulevik õitsvat.

Mõlemad kõned tõlgiti Eesti keelde. Nagu teadliku segamisega tundus väike vahejuhtumine: keset kõnesid marsis salk sõdurid muusika pööril õppurite ridadest läbi, milleks pidi katkestama rääkimist.

Rongikäik läks edasi spordiplatsile. Eskavas oli kaks numbrit võimlemist: üleüldised vabaharjutused ja vabaharjutused keppidega Tartu Naisgümnaasiumi poolt. Ülejäänud osa oli mitmesuguseile spordivõistlusile pühendatud, mis moodustasid ka huvitava ja kaaskakiskuva eeskava. Vihmavalingu tõttu jäid mõned lõpupunktid ära.

Õhtupoolikul olid ekskursioonid võõrastele ja lendavad kontserdid kesklinna tänavail. Viimased on uudis meil, kuid ei õnnestanud vist vihmase ilma tõttu hästi.

Muusika-kirjanduse õhtul esinesid ainult Tartu noored poeedid ja kirjanikud, kuna ette oli nähtud ka küll teisi. Ei ole mõttes seda õhtut siin üksikasjalisemalt arvustama hakata, ütlen vaid niipalju, et mõnedki esinejatest huvi oma ande üle äratasid. Õhtu muusikaline osa kaalus vähe. Lõpetati „Noorte pühad“ Soome-Eesti olenguga ülevas meeleolus.

Üldine mulje jäi kõigest ladus ning tunne, et on tahetud, püütud ja saadud midagi ära teha. —n.

Koeru Õppurite Seltsi uuemad teated.

Selts jõuab oma tegevuses suuresti edasi. Seisukord viimasel ajal on koguni teine, kui varem. Huvi seltsi vastu on rohkesti kasvanud, sest seltskond ja õppurid tunnevad liikumisele kaasa: 90 õppurit on seltsi liikmed. Peakoosolekuid on peetud kuusteistkümmend. Et liikmetele õpeabinõusid muretseda, asutati hiljuti õppurite tarvitate ühisus „Tulu“. Ühisus allub Koeru Õppurite Seltsile. Kõik Koeru Õppurite Seltsi liikmed on ka Ühisuse liikmed.

Tarvitajate Ühisuse põhikapitaliks on osamaks, mille alamääraks kümme marka. Peale selle on veel tehtud laenu. Tarbeainete sisseostmine on alanud.

Koeru Õppurite Selts on püüdnud kontaktis olla naabruse organisatsioonidega, astudes sel põhjusel ligemasse ühendusse Türi „Lõkkega“. Mõlemad seltsid korraldasid vastastikku külaskäigud ja panid toime lõpuks ühise õpereisi Tartu „Noorte Pühale“ ja Pühajärvele.

27. mail otsustas Koeru Õppurite Selts Tartu Eesti Koolinoorsoo Liitu astuda, kuhu ta 28. mail Liidu juhatuse koosolekul ka vastu võeti.

Samuti otsustas Selts Tartu Noorte Pühast tegelikult osa võtta, figureerides peajasjalikult spordivõistlustel.

Annetusi karskustöö hääks

on senni tulnud Karskusseltside Kesктоimkonnale korjanduslehtedega 123 koolilt ühtekokku 11578 marka. Kõige suurem annetus — 1034 marka — tuli Võru poeglaste keskkooli kaudu. Ka Tallinna ja Tartu karbikorjandustel, mis kokku üle 13000 margatõid, oli eestkätt just koolinoorsugu tegev.

Karskusseltside Kesктоimkond.

Kirjavastused.

R. O. Tartus. Tartus „Tartu Noorsoo Loomakaitse Ühing“ jääb ruumipuudusel välja.

A. S. Tallinnas. Ruumi puudusel ei saa Te tööd „Meie intelligentsi ideed“ tänavuaastasesse numbrisse panna, kui nõus olete teda meile jätma, ilmutame vast sügisel.

Tegev toimetus: A. Juhanson, L. Leeman, H. Piller, L. Raudsepp, O. Reintal, A. Soom.

Vastutav toimetaja: *cand. phil.* Villem Ernits.

Väljaandja: Eesti Koolinoorsoo Kesклиit.

Toimetus ja talitus: Tartu, Riia tän. 2.

„Zirk'i“ trükk Tartus.

Tallinna Eesti Koolinoorsoo Liidu
korraldusel 6. ja 7. juunil s. a.

Noorte püha

Kava:

I päev (6. juuni)

Kell 10.

Pidulik rongikäik

lippudega muusika saatel läbi linna Harjuvärava mäele.

Kell 11. Harjuvärava mäel

Kontsert

- 1) tervitus-kõned.
- 2) ülelinnalise noorte laulukoori ja sinfooniaorkestri ettekanded.
- 3) lillemuük.

Kell 1 $\frac{1}{2}$ 4.

Spordipidu

(„Kalevi“ aias).

Üleriiklised noorsoo spordivõistlused.

Vabaharjutused, naisvõimlemine, püramiidid, basketpall jne.

Kell 7 õhtu. Draamateatris

„Kosjasõit“

A. Kitzbergi laulumäng 4 vaatuses.

II päev (7. juuni)

Kell 2.

Spordipidu

(„Kalevi“ aias. I päeva järg).

Üleriiklised noorsoo spordivõistlused.

Kell 7.

Noorte püha lõpupidu

segaeeskavaga, noorte algupäranditega.

Noorte püha korraldav toimikond.